

EL TEMPS

Bernat Jofre, a l'esquerra, i Nelson Rockefeller, al mig, al seu ranxo de Texas.

Bernat Jofre i Roca, un mallorquí al servei dels Rockefeller

Andritxol de naixement, fou batlle de Palma, s'exilià acabada la guerra civil a Veneçuela i esdevingué mà dreta de Nelson Rockefeller.

De la guerra civil ja s'ha dit pràcticament tot. S'ha parlat a bastament dels protagonistes i de les causes, però per ventura poc d'aquelles persones que van haver de fer les maletes. No fou pas una decisió fàcil: l'exili és un salt al buit, un viatge vertiginós, ple d'incertesa i de por. Però al mal temps, sempre hi ha gent que hi fa bona cara. És el cas de Bernat Jofre i Roca, nascut a Andratx

el 1902. Els qui el van conèixer el recorden com un home molt vitalista i d'una oratòria admirable. No és pas estrany, doncs, que amb aquestes qualitats es dedicàs a la política. No sabia què l'esperava. Quan hi hagué la insurrecció franquista, el seu nom passà a formar part de la llarga llista dels polítics que calia eliminar. La sort, amb tot, li féu costat i Jofre va poder mantenir la vocació de servei,

aquesta vegada lluny de casa, a Veneçuela. Qui li havia de dir que acabaria treballant a les ordres del magnat del petroli Nelson Rockefeller!

Bernat Jofre, polític. El 1931, en proclamar-se la Segona República, Jofre, llicenciat en Dret, va sortir elegit a l'Ajuntament de Palma regidor independent per la Unió Republicana. Ben aviat, el juny de 1932, es convertí en batlle de la capital balear. Hi durà poc, al càrrec. Al cap de set mesos presentà la dimissió perquè els regidors socialistes li havien retirat el vot de confiança. A desgrat d'aquest desencís, Jofre continuà amb més fermesa que mai l'activitat política. El 1934 fundà amb més dirigents illencs l'Esquerra Republicana Balear. Amb aquesta formació, el 1936 tornà a entrar al consistori de Palma, ara com a segon del batlle Emili Darder. Faltaven pocs dies per a un esdeveniment que capgirà la història de l'estat espanyol.

La insurrecció militar del 18 de juliol de 1936 va sorprendre Jofre a Madrid. Hi havia acudit en substitució de Darder, que estava greument malalt. S'havia d'encarregar d'obtenir diners per a pagar les obres del mercat de l'Olivar de la ciutat. El general que hi havia darrere aquell aixecament no era un desconegut per a Jofre. L'havia tractat personalment anys enrere, durant la seva breu etapa de batlle. El febrer de 1933 Azana havia destinat Franco a les Balears com a comandant general. Amb aquesta destinació, el president de la República, assabentat com estava dels anhels conspiradors del militar gallec, pretenia tenir-lo "allunyat de temptacions".

Jofre i Franco s'havien trobat obligats a mantenir relacions institucionals a causa dels càrrecs que ocupaven. El d'Andratx, però, conservava uns altres records de qui era a punt de convertir-se en el *Caudillo* d'Espanya. Entre xerrada i xerrada també hi havia hagut moments per a anar a pescar junts i per a fer alguna partida de billar al Círculo Mallorquí de Palma -punt de trobada de la burgesia mallorquina. Franco sempre li estigué molt agraït per aquestes hores d'esbarjo. De fet, Jofre fou de les poques autoritats republicanes que dispensà

Nelson Rockefeller

Nelson Rockefeller (1908-1979) venia d'una bona estirp. El seu avi, John Davidson Rockefeller, va ser el primer que, a final del segle XIX, va preveure les possibilitats empresarials d'un carburant, el petroli, que aleshores només era emprat per a llànties i quinqués. Nelson Rockefeller li seguí les passes i fou l'encarregat d'impulsar els negocis familiars a l'Amèrica Llatina. Ho féu aprofitant que era el responsable de l'Oficina d'Afers Interamericans, un càrrec que el 1940 li creà a mida el president nord-americà Franklin Roosevelt. Fou l'inici d'una carrera política fulgurant que el 1974 el portà a la vice-presidència dels EUA amb l'administració republicana de Gerald Ford. Avui dia s'obre pas la cinquena generació dels Rockefeller. Aquest llinatge encara és sinònim d'opulència. Tanmateix, ha baixat esglaons en la llista dels més rics.

un tracte cordial a aquell comandant general, que se sentia més aviat incòmode en el tancadíssim ambient mallorquí de l'època. El 1940 Jofre, ja a l'exili, veié correspostes aquestes atencions. Franco concedí el salconduït a la seva dona i als seus fills perquè es reunissin amb ell a Caracas. "Jofre es una buena persona, aunque equivocado de ideas", digué.

El juliol de 1936, però, els dos antics companys d'oci seguïen camins diferents. Mentre el militar avançava per terres d'Espanya cap a Madrid, Jofre fugia cap a Barcelona a cercar recer en amics seus, entre els quals el batlle Carles Pi i Sunyer. Els seus familiars ja li havien recomanat que no tornàs a Mallorca perquè s'hi començaven a sentir notícies de polítics republicans empresonats. De primer, Jofre no es va voler quedar plegat de braços. Col·laborà en els preparatius de l'operació Bayo, el desembarcament a Mallorca de tropes republicanes que havien de salvar l'illa dels *nacionals*. Però es va

desentendre d'aquesta operació ben aviat, en preveure'n el fracàs. Se les empescà perquè el partit l'enviàs a Niça, primer com a agregat al consolat d'Espanya i després com a cònsol. El 1939, en acabar la guerra amb victòria feixista, Jofre, de 36 anys, entengué que el seu futur, com el de molts més, era a l'altra banda de l'Atlàntic. La destinació cap a on s'embarcà fou Veneçuela.

La vida a Veneçuela. A Caracas, Jofre s'hi guanyà la vida com bonament pogué. Les feines que anà trobant les pogué compaginar amb una gran vocació pel periodisme. Al diari *Ahora* li donaren un vot de confiança i li assignaren una secció pròpia titulada "Panorama Internacional". La secció aviat fou de lectura obligada entre la classe política del país. Cridava l'atenció per una prosa culta i ben documentada. El ressò mediàtic que tingueren aquells escrits va fer que un bon dia rebés una trucada de l'ambaixada del Regne Unit a Veneçuela. El volien perquè s'encarregués de la propaganda aliada.

La Segona Guerra Mundial acabava de començar i Veneçuela era un dels punts del món més cobejats, per un motiu ben senzill: les seves terres amagaven tones de petroli, una primera matèria vital per a moure la maquinària bèl·lica. Els primers que van bellugar-se foren el països aliats, amb el Regne Unit al capdavant. L'estratègia havia de ser subtil: per controlar el petroli primer calia guanyar-se les simpaties dels poders fàctics del país caribenc. Jofre era la persona elegida. Des de la seva secció del diari havia de crear un corrent d'opinió favorable als aliats, i negatiu a l'Alemanya nazi. També s'havia d'encarregar d'organitzar trobades entre banquers de Veneçuela i empresaris anglesos, nord-americans, australians i francesos.

El 1941 hi ha un punt d'inflexió de la guerra. Els EUA estaven greument tocats per l'atac del 7 de desembre a la base naval de Pearl Harbour, a l'arxipèlag de les Hawaii, a mans de l'exèrcit japonès. L'atac, amb 2.403 morts i 1.178 ferits, pretenia escarmentar els EUA pel bloqueig econòmic que practicava sobre el Japó. Com a resposta, els nord-americans entra-

Bernat Jofre a la dreta, davant el micro. Pau Casals a l'esquerra, assegut. La imatge correspon a la visita del músic al Cercle Català de Veneçuela, organitzada per Jofre.

ren definitivament en la contesa, al costat dels aliats, atès que el Japó donava suport al Tercer Reich alemany. Amb això s'intensificà la lluita pel control del petroli. El president nord-americà Franklin Roosevelt ja tenia l'ull posat a Veneçuela. Al capdavant de l'Oficina d'Afers Interamericans hi havia col·locat un bon coneixedor de la matèria, Nelson Rockefeller, el nét predilecte de John Davidson

del món. Aleshores Nelson Rockefeller ja el tenia en molt bona consideració. En aterrar a Veneçuela, arran d'una entrevista que li va fer per al diari, havia quedat fascinat per la seva empatia. S'avingueren de seguida. Hi ajudà molt el nivell força acceptable d'anglès que tenia Jofre. L'havia après anys enrere, a marxés forçades, quan li oferiren el càrrec de director de l'hotel Victòria de Palma, un dels

En aterrar a Veneçuela, Nelson Rockefeller va quedar fascinat per l'empatia de Bernat Jofre i s'avingueren de seguida

Rockefeller, l'home que a final del segle XIX havia engegat la indústria mundial del petroli.

A Veneçuela les forces aliades passaren la batuta de la propaganda a Nelson Rockefeller. Per raons òbvies: la influència del clan familiar en aquell país ja era incontestable. Jofre es veié, de sobte, treballant a les ordres d'una de les famílies més riques

precursors de la indústria turística de Mallorca.

La relació entre Jofre i Rockefeller fou més que professional. Entre ells fructificà una bona amistat. El 1945, en acabar la Segona Guerra Mundial, el magnat nord-americà l'envià a Nova York perquè es formàs en el món empresarial. Als EUA Jofre va arribar a treballar fins i tot per a la

Pan American Airways, aleshores una de les línies aèries més importants del món. El 1946 tornà a Veneçuela, com a responsable de les empreses de Rockefeller a l'Amèrica Llatina.

En l'àmbit social, Jofre també va arribar a ser president del Centre Català de Veneçuela. Molts li agraïren el dia que hi va portar el músic Pau Casals perquè tocàs en una trobada de l'entitat.

Durant tot aquest temps Jofre ja havia aconseguit una bona posició. Eren lluny aquells primers dies de penúries. A Veneçuela s'hi trobava a pler, però aviat s'hi sentí utilitzat. A principi dels anys 50 del segle XX ja es començava a notar la ingerència dels EUA en la política dels països llatinoamericans. De seguida Jofre es trobà immers en una dinàmica que no li esqueia. L'empresa que dirigia, la International Basic Economic Corporation, s'havia convertit en un grup de pressió dels afers veneçolans. La seva relació amb Rockefeller continuava essent magnífica. Amb tot, el 1963 li presentà la dimissió. Esgrimí com a arguments el cansament, tant mental com físic, que li causava el càrrec —havia de viatjar contínuament per tot el continent. Així doncs, a 59 anys i després de 23 d'exili, Jofre decidí de tornar a Mallorca. Ja s'havia assegurat que no rebria cap mena de represàlia a la seva terra.

L'illa que trepitjà no tenia res a veure amb la que havia deixat. La dictadura ho ofegava tot i aviat Jofre entengué que el seu futur era en un altre lloc. Aleshores aprofità el seu bagatge cultural per obtenir una plaça de traductor a les Nacions Unides, a Ginebra.

Gaudí poc temps d'aquesta nova feina. El 9 de març de 1969 va morir en un accident de trànsit a Vaud (Suïssa). Tenia 67 anys. Amb la seva mort desapareixia un testimoni excepcional de la República i de l'exili. Avui dia, a Mallorca, la figura de Jofre roman en el silenci més absolut. No hi ha ni un sol carrer que porti el seu nom a la ciutat d'on va ser batlle, ni tampoc un trist retrat a la sala de plens, com pertoca a totes les persones que han presidit Cort.

Antoni Janer Torrens